

ОПШТИ, БЛИЖИ И СЛЕДЕЋИ ЗАДАТАК

Иако наша званична правила предвиђају да се у нападу за све јединице, почев од стрељачког вода па до армије, одређују ближи и следећи задаци, ипак ту основну доктринарну поставку, по нашем мишљењу, треба детаљније размотрити на основу искустава последњег светског рата и садашњег рата у Кореји и упоређивања са одговарајућим одредбама постојећих правила других армија. Ово је тим пре потребно не само зато што су те одредбе у противречности са нашом праксом, јер се не слажу у погледу дубине ближих и следећих задатака, него и зато што постоје и такве одредбе које се у пракси тешко могу остварити (на пример, ближи и следећи задатак стрељачког вода). Али, како ће самим изласком наше нове Ратне службе, свакако, нестати тих противречности, остаје да се принципијелно размотри да ли је уопште корисна подела општег задатка на „ближи“ и „следећи“ према садашњим начелима и начину њихове примене, па према томе да ли је потребна и оправдана, или треба тражити други облик у планирању напада и прецизирању задатака.

Да би се обезбедило извршење задатка више јединице, као и тактичко и оперативно садејство, претпостављени старешина у својој борбеној заповести даје конкретан *општи задатак* свакој потчињеној јединици, с тим да га потчињени дели на ближи и следећи задатак. То начело у својој суштини подједнако важи за све јединице — од армије до стрељачког вода. Као што је познато, план напада се ствара на основу процене ситуације и предвиђања највероватнијег тока борбе (саобразно сопственој идеји маневра, вероватним дејствима браниоца и нужним противмерама нападача), па се у „плану боја“ („планској табелици“, односно „табелици боја“) врши подела дејстава на неколико фаза, односно етапа, као на пример, на дејства пре артиљериске припреме, за време артиљериске припреме, на дејства до избијања на линију ближег задатка, и, најзад, до избијања на линију следећег задатка. Ова подела врши се на основу чињенице да ће после постигнућа извесних циљева, тј. ближег задатка, вероватно наступити потреба за извршењем измена и допуна у борбеном поретку, односно за постављањем допунских или нових задатака. Другим речима, то значи да ће код већих тактичких и оперативних јединица у извесним моментима наступити потреба да се уведу други (трећи) ешелони, од-

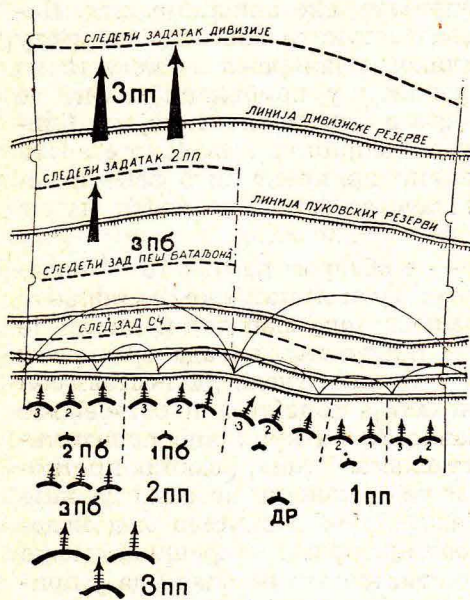
носно изврши евентуално прегруписивање јединица и померање артиљерије и да се код малих јединица уведу резерве и изврши ојачавање ватреним средствима оних јединица чија тактичка ситуација то изискује. Међутим, јасно је да се јединица неће нигде зауставити, ако не буде наишла на сметње које она сама не може пребродити, него ће без икаквог задржавања продужити напад све до достигнућа циљева и објеката општег задатка (а по иницијативи старешина евентуално и преко тих циљева). У том се случају не гаси покрет у нападу нити је претпостављени командант принуђен да јединици издаје нове задатке, односно да врши прегруписивање. Разуме се да под изразом „нове задатке“ не мислимо на наређења (задатке) које сваки командант нормално издаје при свакој промени ситуације, већ на оне задатке који се, услед основне промене услова напада, разликују од првобитне командантове замисли.

Сметње које изазивају промене услова напада могу углавном бити: непријатељски противудар већег стила са значајним последицама; изненадан јак отпор непријатеља на ма којој дубини његове одбранбене зоне; неочекивано велики сопствени губици; наилазак на непријатељске фортификациске радове који раније нису били откривени; непосредно дејство јаке непријатељске авијације, итд. Пошто ће ове сметње у већини случајева наступити изненада по месту и времену, то је природно да се приликом планирања не могу тачно предвидети, па ни са сигурношћу узимати у комбинацију. Оне се могу појавити на предвиђеним и унапред одређеним линијама ближег задатка, али и не морају, јер ће се непријатељ свакако старати да нам својим неочекиваним поступцима припреми што веће изненађење. Због тога се непријатељска дејства могу очекивати на ма којој линији или месту у целој дубини нападне зоне.

Поставља се питање: да ли се — с обзиром на изнето — поделом општег задатка на ближи и следећи задатак постиже замишљени циљ (координација дејства и постепеност тока напада) и да ли је погодно и практично да се приликом планирања напада третира и фаза „до извршења ближег задатка“? Нама изгледа да постављени циљ неће бити постигнут, јер организација садејства и обезбеђење постепености тока напада не могу базирати на прилично произвољним поставкама и неизвесним претпоставкама. Утицај оваквих претпоставки на стварни развој ситуације и рад јединице не само да није без значаја, већ у извесним случајевима, као например код недовољно еластичних, енергичних и иницијативних старешина, може бити и од негативних последица. Ово, пак, никако не значи да у припреми напада не треба израдити његов план. Овде се само констатује да планирање на бази сувише круто постављених и круто схваћених правилских одредаба, са обавезном поделом на два задатка — ближи и следећи — може довести до шаблонизирања са свима његовим негативним последицама.

Иако правила предвиђају и изузетке, ипак се одредбе које се односе на дубине ближег и следећег задатка скоро увек примењују дословно и шаблонски. Тако се, например, за пешадиску дивизију

као ближи задатак предвиђа заузимање батаљонских чворова прве линије (у пракси, међуположаја), док се њен следећи задатак завршава заузимањем непријатељских артиљериских положаја, тј. овлађивањем непријатељским одбранбеним појасом. Међутим, у склопу изнетих проблема појављује се и питање да ли је поставка „да се следећи задатак ниже јединице поклапа са ближим задатком више јединице“ правилна и целисходна? Ако се, на пример, посматра напад једне пешадиске дивизије на непријатељски солидно организован положај (види шему), где су стрељачке чете у саставу пешадиских батаљона у линији, пешадиски пук на правцу главног удара у два ешелона (2 пешадиски пук), пешадиски пук на правцу помоћног удара са батаљонима у линији (1. пешадиски пук), и, најзад, где је трећи пешадиски пук ешелониран позади пука на правцу главног удара (на шему 3. пешадиски пук) онда излази да ће стрељачке чете у саставу батаљона прве линије (уствари цели батаљони сем батаљонских резерви), и на правцу главног удара пука и на помоћном правцу, при извршењу следећег задатка избити на једну линију позади четних отпорних тачака на предњем крају непријатељске одбране. Од ове линије па до следећег задатка пешадиског батаљона (овлађивање непријатељским батаљонским чворовима на предњем крају одбране) командант батаљона располаже само четама које су већ достигле свој општи задатак, као и својом резервом и ватреном групом. То значи да би стрељачке чете, иако су достигле линију следећег задатка, тј. извршиле свој општи задатак, морале да продуже напад све до заузимања непријатељских батаљонских чворова, при чему би вероватно биле само подржаване или ојачане ватреним средствима. До овога не би дошло само у случају ако би се и пешадиски батаљон ешелонирао по дубини. То исто важи и за батаљон на помоћном правцу пука (на пример 1. батаљон 2 пешадиског пука), као и за пук на помоћном правцу дивизије.

Кад пешадиски батаљони првог ешелона 2 пешадиског пука (на правцу његовог главног удара) избију на линију свога следећег задатка тада се може увести у борбу и 3 батаљон, тј. други ешелон који ће избити на линију следећег задатка пука. Да не би изостајао, 1. батаљон 2 пешадиског пука, мораће сопственим снагама (евентуално подржаван артиљеријом и ојачан ватреним средствима) да са линије следећег задатка стрељачких чета продужи дејство и избије

у висину 2 пешадиског батаљона. Ако не би био у стању да то изврши сопственим снагама, онда би дошло до прераног ангажовања 3 пешадиског пука из другог ешелона дивизије. У сличној ситуацији као 1. батаљон 2 пешадиског пука налази се и цео 1. пешадиски пук. Најзад, увођењем 3 пешадиског пука из другог ешелона дивизије, линија следећег задатка 2 пешадиског пука померала би се преко непријатељског резервног положаја до означене линије следећег задатка дивизије, уколико би његов 1. батаљон претходно успео да на њу избије. С друге стране, 1. пешадиски пук морао би истим основним јединицама да савлађује сву дубину продирања да би остао у висини левог суседа. То значи да се у овом случају систем ближег и следећег задатка — бар по спољној форми и не рачунајући непријатељска изненадна дејства — може применити само код оног батаљона који се налази на правцу главног удара оног пука који дејствује на главном правцу дивизије.

Ако овај пример доведемо у везу са раније изнетим излагањем, онда излази:

а) да би се организација непријатељске одбране заснивала на истим начелима као и наша, наиме да би и код њега као и код нас постојали одбранбени појасеви сличних размера, као и његова подела на главни, међуположај и резервни положај;

б) да би јединице обавезно морале нападати у ешелонима, јер, ако би нападале у једном ешелону, не би имале снаге и средстава да развијају напад по уопштеном рецепту, пошто се, на пример, код дивизије дубина продирања до ближег задатка пукова (развијених у линији и са батаљонима у линији) гаси заузимањем главног положаја; и

в) да напад треба да тече по предвиђеном и утврђеном плану, јер се у противном планиране мере неће одвијати онако како су предвиђене (ово се углавном односи на ближи задатак).

Ово се чешће појављује код мањих јединица које нису ешелониране, а ређе код великих јединица које скоро редовно врше напад у ешелонима. Међутим, код ових јединица се у већој мери јавља неизвесност у погледу онога што непријатељ предузима, а тиме и ремећење планова нападача. Не може се поуздано утврдити да ли ће, на пример, дивизије првог ешелона корпуса бити у могућности да без заустављања пробију и други одбранбени појас, или ће, можда, и други ешелон корпуса морати да се уведе у бој и пре пробоја главног одбранбеног појаса. Или, на пример, исто тако се не може поуздано знати да ли ће пешадиска дивизија бити способна да својим првим ешелоним пробије непријатељски главни одбранбени појас по целој дубини или ће командант дивизије морати да уведе свој други ешелон у циљу продубљења пробоја и преко непријатељског резервног положаја, итд. Ово се питање још очигледније испољава од осталих врста маневара у нападу. Код обухвата, као и код обиласка, општи задатак се конкретизује у мањој или већој мери (зависно од ситуације и расположивих података о непријатељу), док је његова подела на ближи и следећи задатак тешко остварљива и код самог обухвата, а камоли код обиласка, нарочито у данашњим случајевима борбе.

Пошто се при решавању ових задатака већ мора рачунати на неизвесне ситуације и непредвиђене догађаје, ми сматрамо да не би требало вршити шаблонску поделу општег задатка на ближи и следећи, јер се у крајњој линији таквим шаблонизирањем не добија ни у погледу координације дејства, нити у погледу постепености тока напада. Ово тим пре што се увођење других ешелона, употреба резерви, маневар ватром и покретом, итд. неће вршити према унапред одређеним ближним задацима, већ једино према стварној ситуацији. Према томе, стварна ситуација чини беспредметном поделу општег задатка на ближи и следећи.

Ова поставка је у сагласности и са основним тактичким и оперативним начелом по коме у нападу треба користити успех на тај начин што ће се највише подржавати продирање оне јединице која показује највише успеха. Другим речима, то значи да при промени ситуације командант треба одмах да врши и прегруписавање својих снага, а нарочито ватрених средстава, с циљем да се успех развије без задржавања и омогући узастопно продирање у дубину непријатељске одбране. Ова чињеница захтева да командовање будно прати ток борбе, како би потребне интервенције, као што су увођење ешелона или резерве, прегруписавање, јача подршка ватром, итд. могле бити извршене у прави час. А то је уствари руковођење борбом, односно нормално дејствовање команданата и штабова за време борбе. Само се по себи разуме да до поменутих промена у ситуацији може доћи пре заузимања, у току заузимања или после заузимања линије ближег задатка.

На основу свега изнетог могло би се закључити да се применом система поделе општег задатка на ближи и следећи може постићи координација дејства и постепеност тока напада само делимично и у изузетним случајевима и да оваква подела, примењена шаблонски, прети да укалупи и смањи слободу рада команде при њеном руковођењу борбом. Јер, иако правила предвиђају да дубине задатака варирају зависно од ситуације, ипак се основна правилска одредба о подели на ближи и следећи задатак испољава у толико ауторитативној мери да то мора неминовно довести до шаблонизма.

Уместо такве поделе, по нашем мишљењу, боље је да команда сваке јединице примљени општи задатак дели на узастопне циљеве (објекте), а у сагласности са предвиђеним развојем напада, јер се тиме избегавају шаблонизам до кога може доћи услед круте примене система ближег и следећег задатка, као и неприродне ситуације до којих се оваквом поделом долази у случајевима када јединице немају друге (треће) ешелоне или када су дејства непријатеља изненадна.

Координација дејства у нападу, по нашем мишљењу, може се постићи: правилно формулисаном заповешћу, правилним одређивањем полазног положаја за напад, организацијом садејства родова војске (нарочито са артиљеријом), одређивањем узастопних циљева у нападу и, што је најважније, командовањем (руковођењем) у току боја. При томе треба имати у виду да се заповешћу за напад морају обухватити и конкретно одредити сви потребни подаци: за-

датак, полазни положај, борбени поредак, идеја маневра, општи правац напада, зона дејства, правац главног удара, узастопни циљеви, садејство, итд. Правилно одређивање полазног положаја за напад има за циљ да се усклади наступање борбеног поретка тако да сви његови елементи организовано ступе у борбу у одређено време, при чему се потчињенима дају конкретни циљеви напада, те се на тај начин постиже јединство акције.

Постепеност наступања и његов логичан развој у духу опште идеје остварује се одређивањем узастопних циљева у нападу, а то је у исто време и једно од основних средстава организације оперативног садејства. Међутим, сматрамо да одређивање ових узастопних циљева не треба да буде на бази садашње поставке о подели општег задатка на ближи и следећи, са претпоставкама о вероватној дубини ближег задатка и, у вези са тим, планираним прегруписавањем, увођењем ешелона, препотчињавањем артиљерије, итд., већ оно треба да буде прост путоказ о вероватном развоју напада и средство за организацију садејства.

Најзад, како за постизање координације и постепености у извршењу напада треба поћи од претпоставке да се напад ретко развија и извршава онако како је планиран, јер ће, све дотле док непријатељ буде имао слободу акције, бити и непредвиђених промена у ситуацији, то можемо закључити да је *правилно руковођење у току боја* најзначајнији елемент координације. У општој тежњи да изврши предвиђени план (да изврши општи задатак по времену, простору — правцу и циљевима, објектима) команда мора благовремено да уочи све промене у ситуацији и да благовремено предузима потребне противмере.